

Statenbrief

Datum

9 maart 2021

Zaaknummer

2020-015907

Inlichtingen bij

Provincieloket

026 359 99 99

post@gelderland.nl

Blad

1 van 4

Onderwerp

Begrotingen Gelderse gemeenten 2021-2024

Ambitie en thema

- Ambitie 1 Samen voor Gelderland

Thema:

- Sterk bestuur en Interbestuurlijk toezicht

Portefeuillehouder

Jan Markink

Doel van deze brief

Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:

- de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

Het doel van deze brief is het op hoofdlijnen informeren van uw Staten over de ontwikkeling van de financiële situatie van de Gelderse gemeenten naar aanleiding van onze beoordeling van de gemeentebegrotingen over 2021-2024. Dit doen wij middels de bijgevoegde 'Factsheet begrotingen Gelderse gemeenten 2021-2024'. In deze Statenbrief lichten wij een aantal zaken voor u uit om daarmee meer context en duiding te geven aan de feiten uit de factsheet.

2 Aanleiding

Op 15 december 2020 hebben wij uw Staten geïnformeerd over de vorm van het financieel toezicht dat in 2021 van toepassing is op de Gelderse gemeenten (PS2020-867). Hierbij hebben wij ook onze eerste bevindingen naar aanleiding van de beoordeling van de gemeentelijke begrotingen met u gedeeld en aangekondigd u middels de jaarlijks op te stellen factsheet nader te zullen informeren over de ontwikkeling van de financiële positie van de Gelderse gemeenten wanneer de volledige analyse van de begrotingen van de gemeenten voor 2020 door ons is afgerond. Met bijgevoegde Factsheet begroting Gelderse gemeenten 2021-2024 geven wij hier invulling aan.

3 Bestaand beleid c.q. kader

- [Gemeenschappelijk financieel toezichtskader \(GTK\) 2020](#)
- [Uitvoeringsprogramma IBT 2020-2023](#)

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Op grond van de voorgaande begrotingen, jaarrekeningen en kadernota's hielden wij er rekening mee dat een of meerdere gemeenten in 2021 onder preventief financieel toezicht zouden komen. De trend van oplopende kosten in het sociaal domein vormde hiervoor een belangrijke indicator. Desondanks hebben de meeste gemeenten toch een structureel sluitende begroting weten in te dienen. Dit is mede gelukt door incidentele maatregelen die het Rijk heeft genomen, zoals het tijdelijk bevriezen van de zogenoemde opschalingskorting. Uiteindelijk zijn alleen de gemeenten Brummen en Westervoort daadwerkelijk onder preventief toezicht van de provincie gekomen.

Voor meerdere gemeenten geldt echter dat de begroting naar ons oordeel maar nét sluitend is of dat het na overleg aannemelijk is gemaakt dat structurele en reële begrotingsevenwicht in de komende jaren tot stand zal worden gebracht. Anders gezegd zijn enkele gemeenten met 'de hakken over de sloot' gesprongen. Wij constateren dat veel gemeenten alle mogelijke middelen hebben ingezet en daardoor niet of nauwelijks meer in staat zijn om eventuele tegenvallers op te vangen. Daarnaast schuiven meerdere gemeenten het nemen van noodzakelijke financiële maatregelen nog voor zich uit, veelal vanuit de 'hoop' dat in de volgende kabinetsperiode er structureel meer middelen vanuit het Rijk beschikbaar zullen komen.

Wij houden grote zorgen over de ontwikkeling van de financiële positie van veel Gelderse gemeenten, mede gelet op onzekerheid rondom de duur van de Covid-19 maatregelen en (langjarige) financiële effecten hiervan, het uitblijven van structurele oplossingen in de bekostiging van het sociale domein en de op handen zijnde herverdeling van het gemeentefonds, die vooralsnog voor een groot aantal Gelderse gemeenten nadelig lijkt uit te pakken.

Covid-19

Er zijn nog maar weinig gemeenten die rekening hebben gehouden met de financiële effecten van de Covid-19 pandemie in hun begroting. De reden hiervoor dat dat het nog niet voldoende duidelijk is hoeveel geld de gemeenten krijgen van het Rijk ter compensatie en het Rijk eerder heeft aangegeven gemeenten voor de gemaakte kosten en inkomstenderving (grotendeels) te zullen compenseren.

Herverdeling Gemeentefonds

Afgelopen jaar is de herverdeling van het Gemeentefonds uitgesteld tot 2023. De effecten van de herverdeling per gemeente zijn pas begin februari 2021 duidelijk geworden. Dit betekent dat bij het opstellen van de begroting de meerderheid van de gemeenten hier nog geen rekening mee heeft gehouden. De voorlopige herverdeling zoals die nu ter advisering aan de Raad voor het Openbaar Bestuur is voorgelegd, geeft voor Gelderland een wisselend beeld (32 voordeelgemeenten 19 nadeelgemeenten). Wij zullen uw Staten informeren zodra er meer duidelijkheid is over de definitieve herverdeling en de financiële effecten die dit heeft voor de Gelderse gemeenten.

Datum

9 maart 2021

Zaaknummer

2020-015907

Blad

3 van 4

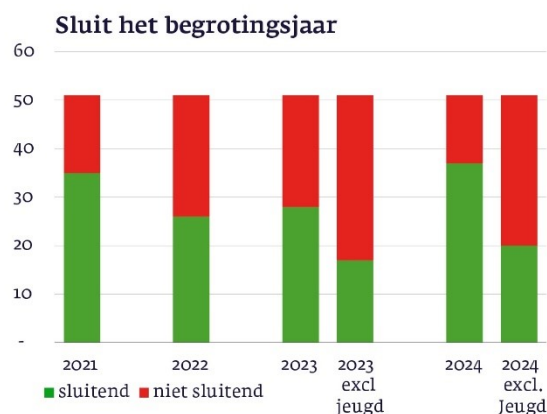
Sociaal domein

Vanaf de jaarrekening 2018 werd duidelijk dat de kosten voor het sociaal domein blijven stijgen. Deze tendens blijft zich voortzetten. Bijna alle gemeenten hebben deze stijgende kosten opgevangen door hogere uitgaven te begroten en veel gemeenten hebben daarnaast gekozen om maatregelen te nemen om meer grip te krijgen op de kosten en de uitgaven te verlagen. Ondanks deze maatregelen zien wij een stijging van de kosten ten opzichte van de vorige begrotingen.

Richtlijn Jeugdzorg

Een bijzonderheid hierbij is dat het Rijk eenmalig € 1,3 miljard heeft toegevoegd aan het Gemeentefonds over de jaren 2019 t/m 2022 vanwege de oplopende jeugdzorgkosten. Voor 2023, 2024 en verder is er geen extra geld beschikbaar gesteld. De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft samen met de VNG afgesproken dat het voor gemeenten toegestaan is voor de begrotingsjaren 2023 en 2024 aan te nemen dat dit geld er wel komt (hierna de richtlijn jeugdzorg). De feitelijke beslissing hierover is echter verschoven tot na de landelijke verkiezingen in 2021. In totaal hebben 35 gemeenten in Gelderland gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar, toen maar 26 gemeenten zich genooddaakt voelden om gebruik te maken van deze kunstgreep. De betreffende gemeenten hebben hierdoor een inherent risico in hun begroting opgenomen en moeten op zoek naar aanvullende middelen of maatregelen indien dit geld er na 2021 niet komt.

Van de 35 gemeenten die gebruik hebben gemaakt van de richtlijn jeugdzorg zouden 8 gemeenten geen structureel sluitende (meerjaren)begroting hebben gehad indien zij hier geen gebruik van hadden gemaakt. Uit de grafiek hieronder wordt duidelijk dat met name in 2024 veel gemeenten de richtlijn jeugdzorg nodig hebben gehad om dit jaar positief af te sluiten.

Maatregelen van gemeenten

Vanwege de oplopende kosten in het sociaal domein hebben veel gemeenten de afgelopen jaren ingrijpende maatregelen moeten nemen. De meeste gemeenten die genooddaakt zijn om maatregelen te nemen kiezen in eerste instantie voor bezuinigingen binnen het sociaal domein. Maar

ook op andere taken kiezen veel gemeenten voor bezuinigingen of ombuigingen. Ook zien 42 van de 51 gemeenten zich genooddaakt om de onroerendzaakbelasting (OZB) extra te verhogen.

Datum

9 maart 2021

Zaaknummer

2020-015907

Blad

4 van 4

Ontwikkeling vermogen

Wij zien in 2021 een verdere verwachte daling van het gemiddelde eigen vermogen van gemeenten. Ook het weerstandsvermogen neemt langzaam af, terwijl de risico's geleidelijk toenemen. Het gevolg is dat sinds 2019 de gemiddelde weerstandsratio is gedaald van 2 naar 1,6. Gemeenten kunnen risico's steeds minder goed opvangen.

5 Financiële consequenties

Niet van toepassing.

6 Proces en evaluatie

Meer informatie over de financiële positie van de Gelderse gemeenten opgenomen te vinden is op onze website <http://geldersefinancien.nl>. Naast de bijgevoegde Factsheet begroting Gelderse gemeenten 2021-2024 vindt u tevens de begrotingsbrieven 2021 die de Gelderse gemeenten van ons college hebben ontvangen. Deze website wordt tweemaal per jaar geactualiseerd. Wij informeren uw Staten hierover via de Mededelingenbrief.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning

Pieter Hilhorst - secretaris

Bijlagen:

- 1 Factsheet begroting Gelderse gemeenten 2021-2024